

INFORMÁTOR

SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

V/1994/1

NITRA

JUBILEUM PHDR. ĽUDMILY KRASKOVSKÉJ, CSC.

Popredná bádateľka, nestorka slovenskej archeológie pani dr. Ľudmila Kraskovská, CSc., sa dožila dňa 26. júna t. r. krásneho životného jubilea - 90 rokov. Je to požehnaný vek, najmä vtedy, ak zastihne jubilanta v plnej duševnej sviežosti, vo vyrovnanosti, v zahľbení do odborných problémov a so živým záujmom o ľudí blízkych i vzdialenejších a dianie okolo nás - ako je to v prípade pani doktorky.

Mnohostranný a bohatý vedecký život Ľ. Kraskovskej sa odrazil v jej rozsiahlej výskumnej a najmä publikačnej činnosti, ktorá zahŕňa vyše tristo publikačných jednotiek. Sú to články a štúdie aj monografie s archeologickou tematikou od praveku po stredovek (155 jednotiek), z odboru numizmatiky (99), múzejnictva (24) a zvyšok (29) predstavujú správy a recenzie. Je pozoruhodné, že len z posledných dvoch decenií života jubilantky je 99 publikačných jednotiek, z čoho 87 je z odboru archeológie a numizmatiky (bibliografiu práce Ľ. Kraskovskej publikoval B. Polla (ZbSNM LVIII, História 1964, s. 135-140; ZbSNM LXVIII, História 1974, s. 320-322; ZbSNM LXXVIII, História 1984, s. 346-348) a B. Egyházy-Jurovská (ZbSNM LXXXVIII, Archeológia 1994, s. 9-10)). Do hodnoteného obdobia spadajú aj jej monografia Gerulata-Rusovce. Rímske pohrebisko I (Bratislava 1974), Roman Bronze Vessels from Slovakia (BAR 44, Oxford 1978) a spoluautorstvo v monografiách Slovenské dejiny I. Kultúra laténska (Bratislava 1978), Významné slovanské náleziská na Slovensku (Bratislava 1978), Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z pol. 13. storočia I (Nitra 1989), Archeologickej topografia Bratislavы (Bratislava 1991), Skalica v minulosti a dnes (reedícia, Skalica 1992). Ak pripočítame k tomu početné výstavy väčšieho-menšieho rozsahu, tiež pedagogickú činnosť na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v r. 1951-1964, obraz pracovnej aktivity Ľ. Kraskovskej dosahuje enormné rozmery a je akousi výzvou pre mladšie bádatelské generácie.

Po tomto výpočte si dovolujem obrátiť pozornosť na menej známu stránku jubilantky. Prínos Ľ. Kraskovskej pre rozvoj slovenskej archeológie na Slovensku, a teda aj pre poznanie počiatkov našich národných dejín je veľký a svojím spôsobom pre nás taký samozrejmý, že málokto si uvedomí, že Ľ. Kraskovská - dcéra ukrajinských rodičov, narodená vo Vilniuse v Litve, študujúca v Daugavpilse v Lotyšsku, absolvujúca vysokoškolské štúdium v Prahe - celý svoj tvorivý vedecký život upísala Slovensku viac ako hociktorý z nás rodených Slovákov. Zrástla s nami, s našimi dejinami, s našou kultúrou natolko, že nebyť nepatrného prízvuku v reči nikoho by nenapadlo zapochybovať o jej slovenskom pôvode. A hoci pani doktorka urobila vela aj pre ďalšie úseky pravekého a včasnodejinného vývoja Slovenska a tiež pre slovenskú numizmatiku a muzeológiu, jednako zostáva osobnosťou a pojmom predovšetkým v slovenskej európskej archeológií. Niet vari jedinej závažnejšej odbornej state a publikácie, v ktorej by nefigurovalo meno Ľ. Kraskovskej. Patrí k najcitolanejším autorom, pretože veľké pramenné fondy, ktoré sama získala, skúmala a vyhodnotila, sú stále výchosdiskovou bázou pre dotváranie obrazu o slovenskom osídlení nielen Pomoravia, Záhoria, Považia a Bratislavskej brány, ale širšieho európskeho makroregiónu. Bola pohnútkou k tejto špecializácii pani doktorky spolupráca s profesorom Janom Eisnerom po nastúpení do Vlastivedného múzea v Bra-

tislave v roku 1931, kde tento zakladateľ modernej slovenskej archeológie pôsobil ako nehonorovaný referent pre prehistóriu? Alebo to bola snaha pokračovať v spoločne začatom diele po jeho odchode zo Slovenska v roku 1939, keď L. Kraskovská prevzala zbierky Vlastivedného múzea v Bratislave pod svoju kuratelu? Nedávno som sa na to opýtala pani doktorky. Jej odpoveď bola zaujímavá. Povedala mi: "Isteže, vela zohrala osobnosť Jana Eisnera a spolupráca s ním, ale keďže slovanskú archeológiu, pre ktorú som sa rozhodla, nemohla som robiť doma, tak som sa ju snažila čo najlepšie a najzodpovednejšie robiť tu, kde som našla svoj druhý domov. Vlastne, je jedno, kde by som to robiла - všade je na to potrebná zodpovednosť, záujem o vec a najmä pracovitosť." Áno, to sú vlastnosti, ktoré zdobia, popri iných cnotiach, pani doktorku Kraskovskú, nevšednú, tolerantnú, korektnú a ušľachtilú ženu, ktorá, majúc za sebou obrovskú renomovanú erudovanú vedeckú aj výskumnú prácu, drží sa skromne v úzadí, nezaťažená túžbou po uznaniah a vyznamenaniach, odborne tворivá ešte aj v týchto dňoch.

L. Kraskovská vo svojej vedeckej a výskumnej práci obsiahla široký diapazón včasného stredoveku - od počiatkov slovanského osídlenia Slovenska cez obdobie avarského kaganátu a koexistenciu Slovanov a Avarov, počiatky národných dejín a vznik Veľkej Moravy až po jej zánik. Skúmala a zachraňovala sídliská, pohrebiská, hradiská. Jej výskumná aktivita v tejto oblasti je obdivuhodná. Pani doktorka ročne robila aj niekolko záchranných alebo systematických výskumov. Od r. 1944 - jej prvého samostatného záchranného výskumu v Kútoch v polohe Čepangát, na ktorý, mimochodom, nerada spomína, pretože pre devastáciu lokality ho nemohla urobiť podľa svojich predstáv, až do sedemdesiatych rokov, keď odkrývala slovanské objekty v Rusovciach, vo väčšom-menšom rozsahu skúmala okolo troch desiatok lokalít z tangovaného obdobia. Rok čo rok bola v teréne. Záujmovým územím bolo predovšetkým Pomoravie a Záhorie, Bratislava a jej bližšie i vzdialenejšie okolie, ale aj Považie a juh Slovenska. V r. 1950-1956 participovala na výskume v hradnom areáli Devína, v r. 1958 ako 54-ročná robila tri náročné výskumy - dva na slovanských hradiskách (Jur pri Bratislave, Devínska Nová Ves, poloha Na pieskoch) a začala výskum pohrebiska v Bernolákove, ktorý dokončila v r. 1959. V nasledujúcich rokoch sa ľažisko jej výskumov preneslo opäť na Záhorie. Ako šestdesiatička v r. 1966-1970 skúmala pohrebisko zo 7.-8. stor. v Bratislave-Záhorskej Bystrici, o ktorom už dva roky po skončení výskumu vyšla knižná publikácia. Posledné výskumy zo slovanského obdobia L. Kraskovská robila, ako som už spomenula, začiatkom sedemdesiatych rokov v Rusovciach. V nasledujúcim období sa jej záujem viac upriamil na záchrannu a revízne výskumy, ako aj spracovanie pamiatok a nálezov z doby rímskej a z numizmatiky.

Treba vyzdvihnuť skutočnosť, že o všetkých skúmaných lokalitách L. Kraskovská promptne vypracovala nálezové správy a informovala v Archeologických rozhľadoch alebo Študijných zvestiach AÚ SAV a v neobyčajne krátkom čase ich komplexne zhodnotila v Slovenskej archeológii, Zborníku SNM alebo ďalších periodikách. Niet lokality alebo nález, ktorý by bol ostal nezhodnotený alebo nezdokumentovaný. Spracúvala aj tie nálezy a lokality, ktoré ostali v muzeálnych zbierkach "bezprizorné." Na moju otázku, ako to všetko zvládla, povedala: "Mala som dobrých technikov - spolupracovníkov. Za vela vďačím pánu Nettichovi, pani Kováčovej a ďalším. Dobrá spolupráca archeológa a technika je predpokladom úspešnosti výskumu."

Publikačná aktivita L. Kraskovskej dotýkajúca sa slovenskej, resp. včasnostredovekej problematiky je adekvátna výskumnej aktivite. Vyše osemdesiat publikačných jednotiek zahŕňa predbežné správy alebo komplexné hodnotenia objavených alebo skúmaných lokalít a nálezov - tvoria podstatnú časť jej publikačnej produkcie. Ďalšiu skupinu predstavujú teoretické štúdie, články a príspevky s rôznou tematikou zo 6.-9. stor., koncipované v širšom európskom kontexte (napr. Skvosty z doby hradištej na Slovensku, Slavia Antiqua, Poznaň 1948; Slovanské sídliská v Pomoraví, Památky archeologickej LII, 1961; Železné nástroje v slovansko-avarských hroboch, ZbNM Praha 24, 1970; Die slawische Burgwälle auf dem Gebiet der Slowakei, Wroclaw 1970; Les portes de Bratislava aux VIIIe siècle, Szeged 1972 a ď.) a napokon je to prvý rusko-slovenský archeologický slovník (1970) a monografie alebo parciálne časti v kolektívnych monotematických publikáciach, o ktorých sa už hovorilo vyššie.

Pri návštive pani doktorky na môj dotaz, či aj momentálne na niečom pracuje, som dostala odpoveď: "Nemám už žiadnen väčší materiál na spracovanie, ale pustím sa do archeologického slovensko-ukrajinského slovníka." Mne ostáva len zaželať pani doktorke Kraskovskej, aby v dobrom zdraví a pohode urobila aj túto prácu, ktorá našu vedeckú disciplínu môže len obohatiť.

Záverom by som chcela pani dr. Ľudmile Kraskovskej podakovať za seba, za moju generáciu i celú archeologickú obec za doteraz vykonanú prácu - vedeckú, výskumnú, pedagogickú, tiež za dlhoročné pôsobenie vo výbere Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV a samozrejme - za jej nevšednú ľudskú blízkosť.

D. Bialeková

ZJAZD SLOVENSKÝCH ARCHEOLÓGOV '94

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV spolu s Archeologickým ústavom SAV v Nitre zvolala na dni 20.-21. 4. 1994 Zjazd slovenských archeológov. Konal sa v zasadacej miestnosti AÚ SAV v Nitre (Akademická 2) za účasti predstaviteľov zahraničných partnerských archeologických spoločností z Českej republiky, Maďarska a Rakúska (Štajerska).

Zjazd otvorila predsedníčka SAS dr. D. Bialeková, CSc., oznamila zmenu programu prvej časti zjazdu, rešpektujúc prianie jubilantky dr. Ľ. Kraskovskej, CSc., a usporiadateľa odborného seminára pri príležitosti tohto jubilea - Archeologickeho múzea SNM v Bratislave. Potom prečítala pozdravný list od dlhoročného člena SAS V. Jamárika a vyzvala prítomných, aby si minútou ticha uctili pamiatku zomretých členov - gymnaziálneho prof. Gejzu Balašu, dr. Jaroslava Vizdala, CSc., a dr. Leva Zachara.

Po príhovore riaditeľa Archeologickeho ústavu SAV Doc. dr. A. Ruttkaya, DrSc., referenciu o činnosti SAS v roku 1993 a návrh plánu činnosti na rok 1994 predniesla dr. D. Bialeková, CSc., správu o hospodárení SAS za rok 1993 dr. J. Ruttkayová, správu revíznej komisie prečítal dr. G. Fusek. Nasledovalo hlasovanie k jednotlivým správam a v zmysle neho ich prijatie. Tým sa skončila prvá časť zasadania.

Po prestávke mali informatívne príspevky dr. I. Vlkolinská (Návrh zásad tvorby rukopisov pre archeologické publikácie) a dr. A. Habovštiak, DrSc. (Výhody vyplývajúce z organizácie v ICOM-e). Po obedňajšej prestávke nasledoval blok prednášok zahraničných účastníkov z Grazu - prof. dr. M. Haizmann: Epigraphische Kleinfunde aus Noricum - eine Zwischenbilanz; prof. dr. E. Pochmarski: Neue Erkenntnisse zu Fragen der Datierung der römischen Plastik in Noricum; dr. D. Krammer: Die Kötlacher Kultur - eine Fiktion a z Českej republike - K. Smoláriková: Výsledky českého egyptologického ústavu v posledných výkopových sezónach v Abusíre; J. Hudec: Výskyt pamiatok egyptskej proveniencie na Slovensku; dr. O. Šedo: Záchranný výskum v Mušove. Po týchto referátoch nasledovali prednášky domácich účastníkov - dr. J. Schmidlová: Výskumy v Rusovciach (koreferát dr. V. Varsík); dr. K. Kuzmová - dr. L. Strážovská: Nové rímske kamenárské pamiatky z Nových Zámkov; dr. J. Rajtár: Rímske polné tábory v Iži a Radvani nad Dunajom-Virte.

V priebehu popoludnia rokovali predstavitelia partnerských archeologickej spoločností - Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Budapest (prof. dr. J. Fitz, prof. dr. S. Soproni, dr. Sz. Palágyi), Archaeologische Gesellschaft Steiermark Graz (Dr. D. Krammer, prof. dr. M. Heizmann, dr. M. Pochmarski-Nagele, prof. dr. E. Pochmarski) a Česká archeologická společnost - Sdružení archeologů Čech, Moravy a Slezska (dr. L. Belcredi). Počas priateľského posedenia, na ktorom participoval aj AÚ SAV, sa hovorilo o konkretizácii spolupráce. S ponukami na spoluprácu vystúpili zástupcovia Štajerskej archeologickej spoločnosti. Dohodla sa účasť študentov archeológie z Bratislavu a Nitry na výskumoch v Rakúsku a realizácia odbornej exkurzie pre členov SAS do Štajerska a Korutánska (pozri prílohu). Z maďarskej strany sa obsah spolupráce oproti vlaňajšku nemení. Zároveň sa dohodlo stretnutie zástupcov partnerských archeologickej spoločností v budúcom roku v Maďarsku.

Druhý deň zjazdu odzneli referáty: dr. L. Bánesz, DrSc.: Paleolitická rytina z Cejkova. Figurálne plastiky zo staršej doby kamennej (koreferáty dr. J. Hromada, dr. J. Bárta, CSc.); dr. T. Kolník, DrSc.: Ikonografia, datovanie a kultúrno-historický význam mačianskeho krížika; dr. D. Stašíková-Štukovská: Zásyp a zával výklenkových hrobov (najnovšie poznatky); Ing. E. Hajnalová, DrSc.: K problematike archeobotaniky na Slovensku; dr. M. Jenčová: Doterajšie poznatky o osídlení polykultúrnej lokality Sedliská-Podčíčva (okr. Vranov nad Topľou); dr. V. Hanuliak: Záchranné archeologicke výskumy regionálneho stredoslovenského Pamiatkového ústavu v Banskej Bystrici v se-

zóne 1993; Mgr. V. Ušiak: Archeologický výskum meštianskej architektúry v Dolnej ulici č. 10, 12 v Banskej Bystrici.

Priebeh zjazdu zhodnotila predsedníčka *D. Bialeková*. Konštatovala, že zo 108 účastníkov podstatnú časť tvorili pracovníci regionálnych múzeí a iných inštitúcií, oproti tomu pomerne málo boli zastúpení členovia AÚ SAV, hoci zjazd sa konal v jeho budove. Je potešitelná veľká účasť mladšej a najmladšej generácie archeológov, študentov archeológie a záujemcov o túto vednú disciplínu. *D. Bialeková* vyzdvihla vysokú úroveň referátov a spôsob ich prezentácie referujúcimi. Zjazd slovenských archeológov '94 ukázal, že podujatia tohto typu sú potrebné a aj náležite akceptované aktívnu časťou členskej bázy SAS, a podľa možnosti budú realizované aj v budúcnosti. Podávaním všetkým za účasť referujúcim za odbornú náplň a organizátorom za prípravu a dobrý priebeh zjazdu toto podujatie ukončila.

V popoludňajších hodinách zahraniční účastníci navštívili archeologický výskum na Nitrianskom hrade, prezreli si hradný komplex, výstavu a klenotnicu v Oblastnom nitrianskom múzeu a historickú časť mesta. Nasledujúci deň (22. 4. 1994) hostia z Rakúska v sprievode zástupcov SAS navštívili výskum v Iži a lapidárium v Komárne.

PLÁN ČINNOSTI SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV NA ROK 1994

I. Organizačná činnosť

- a) Zjazd slovenských archeológov '94 (spolu s Archeologickým ústavom SAV); Nitra (20.-21. 4. 1994) - realizované.
- b) Tematický zájazd do Rakúska (14.-16. 10. 1994).

Východoslovenská pobočka SAS pri SAV so sídlom v Košiciach

- a) Seminár Súčasný stav poznania praveku východného Slovenska - spolu s katedrou dejín a archívničstva FF UPJŠ v Prešove; Prešov (27. 4. 1994) - realizované.
- b) Stretnutie východoslovenských archeológov; Košice (november 1994).
- c) Exkurzia do Maďarska (Miskolc - Eger - Nyíregyháza); september 1994 (tri dni).

Komisia Limes Romanus

- a) Zasadnutia komisie.
- b) Slávostné sprístupnenie I. etapy pamiatkovej prezentácie rímskeho kastela v Iži (spolu s Archeologickým ústavom SAV a Obecným úradom v Iži); Iža (1. máj 1994) - realizované.

Etno-archeologická komisia pri SAS

Seminár Architektúra - prieskum - človek; Bratislava (26. 5. 1994) - realizované.

Komisia pre legislatívnu úpravu zákona o ochrane národného kultúrneho dedičstva pri SAS

- a) Vyjadrenie k navrhovanému pamiatkovému zákonom.
- b) Dopracovanie návrhu nových stanov SAS v zmysle nového pamiatkového zákona - priebežne.

II. Edičná činnosť (realizovaná spolu s Archeologickým ústavom SAV)

- a) Informátor SAS pri SAV - 2x ročne.
- b) Suplement Informátora SAS pri SAV - neperiodický (Ľ. Kaminská: Štiepaná industria z Veliat a Hrčela).
- c) Terminológia archeologickej hmotnej kultúry na Slovensku I - šperk a súčasti odevu (anglická, francúzska, nemecká mutácia).
- d) Register AVANS-u za roky 1983-1993 (O. Ožďáni).
- e) Východoslovenský pravek IV - Zborník venovaný univ. prof. dr. V. Budinskému-Kričkovi, DrSc. (finančná participácia).

III. Vedecko-výskumná činnosť

- a) Seminár na tému Povlaky na železnych predmetoch z pohrebiska v Borovciach (spolu s Výskumným zváračským ústavom v Bratislave); Nitra (23. 2. 1994) - realizované.
- b) Účasť na seminári usporiadadanom Archeologickej múzeom SNM v Bratislave pri príležitosti 90. narodenín dr. L. Kraskovskej, CSc. Bratislava (28. 6. 1994) - realizované.
- c) Spoluúčasť na organizovaní medzinárodného sympózia Etnické a kultúrne pomery na strednom Dunaji v 6.-11. storočí; Nitra (6.-10. 11. 1994).

IV. Prednášková činnosť

- a) Prednášky v rámci Zjazdu slovenských archeológov.
- b) Prednášky v rámci vedecko-popularizačnej činnosti SAS.
- c) Prednášky zahraničných bádateľov.

D. Bialeková

USKUTOČNENÉ SEMINÁRE

S účasnym stavom poznania praveku východného Slovenska. V priestoroch Filozofickej fakulty UPJŠ v Prešove sa dňa 27. 4. 1994 uskutočnil archeologický seminár, pripravovaný východoslovenskou pobočkou Slovenskej archeologickej spoločnosti a katedrou dejín a archívničstva FF UPJŠ v Prešove. Podujatia sa zúčastnili pracovníci VPS AÚ SAV v Košiciach, Archeologickeho ústavu SAV v Nitre, katedry geografie PdF UPJŠ, východoslovenských múzeí, učitelia základných a stredných škôl, študenti. V úvode si prítomní uctili pamiatku zosnulého PhDr. J. Vizdalu, CSc., ktorého život a dielo pripomerala L. Gačková. Nasledoval blok deviatich prednášok priблиžujúcich súčasný stav poznania praveku východného Slovenska - J. Košťálik (Vývoj reliéfu východného Slovenska od eemskeho interglaciálu po súčasnosť), L. Kaminská (paleolit), S. Šiška (obdobie starého a stredného neolitu), M. Vizdal (mladý neolit a eneolit), L. Olexa (doba bronzová), E. Miroššayová (doba halštatská a laténska), M. Lamiová-Schmiedlová (doba rímska), J. Béreš (slovanské obdobie), F. Uličný st. (Slovanské názvoslovie a problematika kontinuity osídlenia).

M. Vizdal

Kultový objekt z Nižnej Myšle. Dňa 25. 5. 1994 sprístupnili vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach rekonštruovaný kultový objekt z doby rímskej, objavený v októbri 1993 v Nižnej Myšli. Pri tejto príležitosti múzeum v spolupráci s východoslovenskou pobočkou SAS usporiadalo seminár, na ktorom odzneli prednášky: J. Vladár: Kultové praktiky Iudu otomanskej kultúry a obetisko v Spišskom Štvrtku. L. Olexa: Obetná jama č. 308 a výsledky doterajšieho výskumu opevnenej osady II v Nižnej Myšli. J. Jakab: Antropologická charakteristika kostier z objektu č. 308 z Nižnej Myšle. D. Gašaj: Výsledky doterajšieho výskumu opevnenej osady I v Nižnej Myšli. E. Miroššayová: Nálezy ludských kostí v jaskyniach Slovenského krasu.

M. Lamiová-Schmiedlová

Architektúra - priestor - ľovek. Pod týmto názvom sa dňa 26. 5. 1994 uskutočnil v Mestskom múzeu v Bratislave seminár Etno-archeologickej komisie pri Slovenskej archeologickej spoločnosti a Slovenskej národopisnej spoločnosti. Účastníci z popredných slovenských archeologickej a etnografických inštitúcií si vypočuli päť referátov. Z. Farkaš podal prehľad o počiatkoch a vývoji neolitickej architektúry v strednom Podunajskej. E. Studeníková sa pokúsila o rekonštrukciu interiérového vybienia obydlia v dobe halštatskej. M. Hanuliak prednesol stavebno-funkčnú interpretáciu stredovekých objektov z Chlaby. P. Šalkovský načrtol problematiku dištančného modelu plánu zástavby slovanských sídlisk. Nové výsledky etnografického výskumu počiatkov habánskeho domu na Slovensku prezentovala G. Habáňová. Referaty boli doplnené neformálnou diskusiou, v ktorej sa obojstranne hľadali cesty k preklenutiu istej chronologickej, tematickej i metodickej cezúry, stále deliaci obe príbuzné vedné disciplíny.

P. Šalkovský

Jubilujúce mesto Trebišov. Pri príležitosti 740. výročia prvej písomnej správy o Trebišove sa dňa 23. 6. 1994 uskutočnil seminár pod uvedeným názvom, ktorý zorganizoval Mestský úrad, Vlastivedné múzeum, školská správa a Štátny okresný archív v Trebišove. Referáty boli zamerané na najstaršie a stredoveké dejiny mesta: *M. Lamiová*: Výsledky archeologických výskumov v Trebišove. *F. Uličný*: Počiatky a vývin Trebišova do konca 16. stor. *L. Kaminská*: Románsky kostol Sv. Ducha v Trebišove. *J. Chovanec*: Praveké a stredoveké pamiatky Trebišova. Pri tejto príležitosti otvoril riaditeľ múzea dr. *J. Žadanský* výstavu fotografií Premeny Trebišova a výstavku Archeologickej pamiatky Trebišova.

M. Lamiová-Schmidlová

K j u b i l e u P h D r . L. Kraskovsk e j, C S c. Archeologickej múzeum Slovenského národného múzea v Bratislave pri príležitosti vzácnego životného jubilea pani PhDr. Ľudmily Kraskovskej, CSc., usporiadalo dňa 28. júna 1994 v budove múzea (Žižkova 12) seminár s programom: Otvorenie *A. Vallašek*, prednášky - *M. Pichlerová*: Dr. Ľudmila Kraskovská a jej význam v rozvoji Slovenského národného múzea; *J. Dekan*: K deväťdesiatinám dr. Ľudmily Kraskovskej; *D. Biaková*: Podiel dr. Ľudmily Kraskovskej na rozšírení obrazu o dobe slovanskej na Slovensku; *T. Štefanovičová*: Dr. Ľudmila Kraskovská ako pedagóg; *E. Kolníková*: Dr. Ľudmila Kraskovská a jej zásluhy v slovenskej numizmatike. Súčasťou seminára bolo otvorenie výstavy z výskumov dr. L. Kraskovskej. Na záver tohto podujatia jubilantka pre účastníkov a gratulantov usporiadala priateľské posedenie.

Redakcia

PRIPRAVOVANÉ KONFERENCIE, SYMPÓZIA, SEMINÁRE

Raně středověká mocenská centra v střední Evropě - dlouhodobé výzkumy a jejich zpracování (Archeologický ústav Akademie věd České republiky v Brně); Mikulčice (5.-9. 9. 1994).

XXVI. celostátní konference archeologie středověku (Městské muzeum v Čelákovicích, Archeologický ústav Akademie věd ČR v Praze); Čelákovice (11.-16. 9. 1994).

Archaeometalurgia železa v oblasti Karpat (katedra metalurgie železa a zlievárenstva Huteckej fakulty Technickej univerzity v Košiciach, Archeologický ústav SAV - VPS Košice, vedecká rada projektu Historických a etnologických štúdií Karpatského regiónu v Košiciach); Herlany (14.-15. 9. 1994).

Castrum Bene (Magyar Tudományos Akadémia, Régészeti Intézet Budapest, Archeologický ústav SAV v Nitre); Budapešť - Nitra (14.-17. 9. 1994).

1100 výročie smrti veľkomoravského vládcu Svätopluka (Historická spoločnosť pri SAV, Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV); Nitra (3.-6. 10. 1994).

L'art celtique au temps des Oppida (Archeologický ústav SAV v Nitre, Centre archéologique européen du Mont Benvray, Centre des études celtiques Paris, Musée des antiquités nationales Saint-Germain-en-Laye); Malé Vozokany (19.-23. 10. 1994).

Etnické a kultúrne pomery na strednom Dunaji v 6.-11. storočí (Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV); Nitra (6.-10. 11. 1994).

G r u n d p r o b l e m e d e r f r ü h g e s c h i c h t l i c h e n E n t w i c k l u n g i m n ö r d l i c h e n M i t t e l d o n a u g e b i e t (K e l t e n, R ö m e r, G e r m a n e n v o m A u s k l a n g d e r L a t è n - Z i v i l i s a t i o n b i s z u d e n M a r k o m a n n e n k r i e g e n) (A r c h e o l o g i c k ý ú s t a v S A V v N i t r e, A r c h e o l o g i c k ý ú s t a v A k a d e m i e v è d Č R v B r n e); M a l é V o z o k a n y (8.-11. 11. 1994).

D o k u m e n t a t i o n - B a u f o r s c h u n g - G r a b u n g - F u n d s t e l l e n e r f a s s u n g (I n s t i t u t f ü r R e a l i e n k u n d e d e s M i t t e l a l t e r s u n d d e r f r ü h e n N e u z e i t, M i t t e l a l t e r a r b e i t s k r e i s d e r ÖGUF, Ö s t e r r e i c h i s c h e s B u n d e s d e n k m a l a m t); K r e m s (25.-27. 11. 1994).

Redakcia

VÝSTAVY

P o k l a d y z l a t é h o v e k u E u r ó p y (N o v o h r a d s k é m ú z e u m v L u č e n c i a A r c h e o l o g i c k ý ú s t a v S A V v N i t r e); L u č e n e c (m á j - j ú l), N o v o h r a d s k é m ú z e u m (k a l v í n s k y k o s t o l).

A v a ř i a S l o v a n é. S e t k á n í v s r d c i E v r o p y (N á r o d n í m u z e u m - N á p r s t k o v o m u z e u m a s i j s k ý, a f r i c k ý a a m e r i c k ý k u l t u r P r a h a a d a l s i e m ú z e á a i n š t i t ú c i e); P r a h a (m á j - j ú l), N á p r s t k o v o m u z e u m, v ý s t a v n á b u d o v a.

T u r c i n a S l o v e n s k u (A r c h e o l o g i c k ý m ú z e u m S N M v B r a t i s l a v e) - B r a t i s l a v a (m á j - s e p t e m b e r); A r c h e o l o g i c k ý m ú z e u m S N M, Ž i ž k o v a 12.

A r c h e o l ó g o v i a n a r o p o v o d e 1 9 9 2 - 1 9 9 3 (A r c h e o l o g i c k ý m ú z e u m S N M v B r a t i s l a v e) - B r a t i s l a v a (m á j - s e p t e m b e r); A r c h e o l o g i c k ý m ú z e u m S N M, Ž i ž k o v a 12.

K a m e n v m i n u l o s t i a v s ú č a s n o s t i (O b l a s t n é n i t r i a n s k e m ú z e u m v N i t r e, A r c h e o l o g i c k ý ú s t a v S A V); N i t r a (m á j - d e c e m b e r); O b l a s t n é n i t r i a n s k e m ú z e u m, S v ä t o p l u k o v o n á m e s t i e.

Redakcia

NOVÉ PUBLIKÁCIE

SVOBODA, J. A KOL.: PALEOLIT MORAVY A SLEZSKA (s pr í s p e v k a m i T. Czudeka, V. Ložeka, P. Havlíčka, M. Macouna, H. Svobodovej, A. Přichystala a E. Vlčka). Dolnověstonické studie, zv. 1. Vydal Archeologický ústav AV ČR s finančným prispením Grantovej agentúry AV ČR a Grantovej agentúry ČR, Brno 1994, 209 s., 89 obr. a 19 tab. v texte, fototab. I-LVI, anglické resumé. Autorský kolektív popredných českých a moravských odborníkov zaobrájúcich sa problematikou pleistocénu prezentuje na vynikajúcej úrovni dlhoočakávanú monografiu týkajúcu sa paleolitického osídlenia jednej z najprebádanejších oblastí v danej problematike na svete. Obsah: SVOBODA, J.: Postavenie Moravy a Slezska v rámci svetového paleolitického vývoja, s. 3-6; SVOBODA, J.: Vývoj názorov na paleolit Moravy a Slezska, s. 7-10; CZUDEK, T.: Reliéf Moravy a Slezska, s. 11-16; LOŽEK, V.: Vývoj prírody a podnebia, s. 17-25; HAVLÍČEK, P. - MACOUN, J.: Paleogeografický a stratigrafický vývoj Moravy a Slezska v pleistocene, s. 26-39; SVOBODOVÁ, H.: Vývoj vegetácie, s. 40-42; PŘICHYSTAL, A.: Zdroje kamenných surovín, s. 43-49; VLČEK, E.: Vývoj fosílneho človeka na našom území, s. 50-69; SVOBODA, J.: Starý paleolit, s. 70-75; Stredný paleolit, s. 76-93; Staršia fáza mladšieho paleolitu, s. 94-128; Stredná fáza mladého paleolitu, s. 129-154; Neskorá fáza mladého paleolitu, s. 155-179; Neskorý paleolit, s. 180-185; Hlavné vývojové trendy v paleolite Moravy a Slezska, s. 186-187; Literatúra, s. 188-203; Zoznam skratiek, s. 204; Resumé, s. 205-209.

J. Hromada

PAULÍK, J.: BRONZOM KOVANÉ DEJINY. Vydalo CART CAD, Bratislava 1993, 192 s., 50 obr., nemecké resumé. Pútavo napísaná publikácia pre odborníkov aj laikov, zahŕňajúca vývoj doby bronzovej v Karpatskej kotline a v príslahlých oblastiach v časovom úseku cca od roku 1900 až do roku 700 pred n. l. Zdôraznený postupný proces indoeuropeizácie Karpatskej kotliny, ktorému dal podnet prienik nových indoeurópskych skupín z rôznych strán na konci medenej doby. Tieto skupiny, prispôsobiac sa domácemu milieu, dokončili jeho jazykové pričlenenie ku kentumovej skupine indoeurópskeho jazykového spoločenstva. Publikácia je doplnená inštruktívnymi obrázkami, prehľadnými tabulkami a obsiahlym súpisom literatúry.

HAJNALOVÁ, E.: OBILIE V ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZOCH NA SLOVENSKU (Acta Interdisciplinaria Archaeologica, Tomus VIII). Vydal Archeologický ústav SAV v Nitre s finančnou podporou Aris Tobacco, s. r. o., Rovinka, Nitra 1993, 148 s., 6 obr., 43 tab., 16 tabiel, 1 mapa, nemecké resumé. Prvé súborné spracovanie archeobotanických nálezov zo Slovenska z viac ako zo sto lokalít s vyše 700 objektmi, datovanými od 5. tisícročia pred n. l. až do 18. stor. n. l. V analytickej časti je podaná systematika štúdia, pramenná báza, história pestovania zrnovín, a to nielen takých, ktoré v súčasnosti predstavujú hlavné zložky potravinovej základne ľudí aj zvierat, ale aj tých druhov, ktoré kedysi boli súčasťou výživy, ale dnes nie sú už známe ani v botanických záhradách. Druhú časť publikácie tvorí katalóg nálezisk od staršieho neolitu až po 18. stor. aj vyššie, alfabetický register nálezisk a súpis literatúry. Využitie publikácie bude mnohostranné.

ŠALKOVSKÝ, P.: HRADISKO V DETVE. Katalóg archeologických prameňov z doby bronzovej, halštatskej, laténskej a rímskej, z obdobia sťahovania národov a včasného stredoveku (s príspievkom M. Fabiša). Vydal Archeologický ústav SAV (Materialia Archaeologica Slovaca, Tomus XI). Nitra 1994, 143 s., 24 obr., 38 tab., 7 fototab., nemecké resumé. Katalóg obsahuje krátke zhodnotenie výskumu, výber literatúry a register nálezov podľa chronologického zaradenia.

KLEIN, B. - RUTTKAY, A. - MARSINA, R.: VOJENSKE DEJINY SLOVENSKA. I. DIEL. STRUČNÝ NÁČRT DO ROKU 1526. Vydalo Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Bratislava 1994 (rok vydania nie je uvedený) ako účelovú publikáciu, 180 s., 72 nečíslovaných obr. Je to prvý zväzok plánovaného šesťvázkového diela. Z historického hľadiska prvý zväzok sa člení na tri časové úseky spracované v kapitolách I-VII. Najstarší úsek (kap. I-III), zahrňujúci pravek až dobu sťahovania národov, spracoval B. Klein, vojenstvo od príchodu Slovanov na naše územie až do rozpadu Veľkej Moravy (kap. IV) A. Ruttkay a vojenstvo od 10. stor. až do r. 1526 (kap. V-VII) R. Marsina. Publikácia vyplňa medzeru v historiografii slovenského vojenstva - a čo je dôležité, podáva ho v kontexte celkového vývoja daného obdobia, ktorý sa odráža v organizácii vojenstva, vo vojenskej štruktúre, v stratégii, taktike, militáriách, vo fortifikačných systémoch. Využíva archeologické, historické, ikonografické a ďalšie pramene. Predstavuje úspešný pokus o výklad pomerne málo známej problematiky národných dejín.

ACTES DU XIIe CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES PRÉHISTORIQUES ET PROTOHISTORIQUES Bratislava, 1-7 Septembre 1991, zväzok 1-4, Bratislava 1993. Vydal Archeologický ústav SAV v Nitre pod redakciou J. Pavúka. 1. zväzok (redakčná rada M. Fažiš, I. Kuzma, K. Marková) - Otvorenie a ukončenie kongresu prezidentom UISPP B. Chropovským; priebeh kongresu J. Pavúk. Nasleduje zoradenie podľa sekcii a podsekcii: I. MÉTHODOLOGIE; podsekcie Problèmes théorétiques et méthodologiques de l'investigation archéologique; Problèmes pratiques et méthodiques de la recherche archéologique; II - MÉTHODES SCIENTIFIQUES EN ARCHÉOLOGIE; podsekcie Méthodes de datation non-archéologiques; Méthodes mathématiques et statistiques en archéologie; Méthodes géophysiques en archéologie et prospection aérienne; Anthropologie et paléozoologie; Métallurgie; Data management and mathematical methods in archaeology. 2. zväzok (redakčná rada L. Bánesz, I. Cheben, L. Kaminská, V. Pavúková) - III. PALÉOLITHIQUE; IV. EPIPALÉOLITHIQUE ET MÉSOLITHIQUE EN EUROPE, podsekcia Aurignacien en Europe et Proche Orient; V. NÉOLITHIQUE EN ASIE ANTERIERE ET EN EUROPE; VI. NÉOLITHIQUE SUPERIEUR, ENÉOLITHIQUE (ÂGE DU CUIVRE), ÂGE DU BRONZE. 3. zväzok (redakčná rada P. Bednár, O. Ožďáni, J. Rajtár, P.

Romsauer, V. Varsik, I. Vlkolinská) - VII. ÂGE DU BRONZE EN EUROPE; VIII. ÂGE DU FER EN EUROPE; IX. EPOQUE ROMAINE; XI. REGION MEDITERRANEEENNE-ARCHÉOLOGIE, HISTORIE, ECONOMIE, ECOLOGIE; XII. LE PEUPLEMENT DE L'AFRIQUE, DE L'ASIE ET DE L'AUSTRALIE; XIII. LE PEUPLEMENT DE L'AMERIQUE. 4. zväzok (redakčná rada D. Bialeková, G. Fusek, D. Stašíková-Štukovská) - X. ARCHÉOLOGIE ET HISTOIRE DU MOYEN-ÂGE; XIV. ART ET RELIGION; XV. PROTECTION DU PATRIMOINE CULTUREL: ARCHÉOLOGIE ET TEMPS ACTUELS; Liste alphabétique des Auteurs avec leurs adresses. V závere každého zväzku je alfabetický zoznam autorov príspevkov s ich adresami. (Prekladatelky B. Nieburová, L. Vaňková, H. Zábojníková, technické práce s manuskriptom M. Križanová.) Členovia SAS majú možnosť zakúpiť si jednu sériu (zv. 1-4) za 350,- Sk, každá ďalšia séria pre členov SAS, ako aj iné právnické a fyzické osoby stojí 800,- Sk, pre zahraničných záujemcov 90 \$. Objednávky vybavuje knižnica Archeologického ústavu SAV v Nitre (Akademická 2).

D. Bialeková

NOVOTNÁ, M.: SVEDECTVÁ PREDKOV. Vydala Matica slovenská, Martin 1994, 128 s., 4 celostránkové fotografické farebné prílohy, 2 mapky, nečíslované kreslené obrázky v texte, nemecké resumé. Kniha vyšla s finančným prispením štátneho fondu kultúry Pro Slovakia. Zámerom autorky bolo predložiť obraz dejinných osudov obyvateľov Slovenska v bronzovej a železnej dobe. Publikácia prístupnou formou sumarizuje doterajšie výsledky archeologickej bádania a tým dopĺňa medzera odborne fundovaných publikácií pre širokú verejnosť.

DVOŘÁK, P.: ZLATÁ KNIHA BRATISLAVY. Vydal Slovenský spisovateľ, Bratislava 1993, 623 s., nemecké resumé. Volné spracovanie dejín (archeológie a história) pre širokú verejnosť, hlavne mládež, s ilustráciami A. Brunovského, doplnené fotografickým materiálom O. Egema a J. Dvořáka. Volné spracovanie dejín Bratislavы umožňuje použitie pútavejšieho rozprávačského štýlu.

KLČO, M. - KRUPA, V.: KATALÓG ZBRANÍ ZO ZBIEROK BALNEOLOGICKÉHO MÚZEA V PIEŠŤANOCH. Vydalo Balneologicke múzeum, Piešťany 1994, 63 s., 139 fotografií predmetov v obrázkovej prílohe, nemecké resumé. Účelová publikácia múzea určite poteší milovníkov a zberateľov starých zbraní. Katalóg má tri časti: úvodnú, ktorá bližšie informuje o vzniku zbierky, opisnú, obsahujúcu všetky príslušné fakty, a obrazovú.

VLADÁR, J. - HRKOTÁČ, A. - ADAM, Š. v spolupráci s M. ŠKOTKOM: BRODZANY 1293-1993. Vydavateľstvo SCM, Banská Bystrica 1993, 131 s., obrazové prílohy, základné chronologické dátá o obci, anglické, nemecké, maďarské a ruské resumé. Účelová publikácia vydaná pri príležitosti 700. výročia prvej písomnej zmienky o obci.

RUTTKAY, A. T. - VELIKÁ, D.: NITRA. Pre mesto Nitru vydala agentúra DAVEL (rok neuvedený - 1994?), 111 s., bohatá fotodokumentácia, nemecké, francúzske a anglické resumé. Reprezentačná publikácia. Text heslovitou formou sústreduje základné fakty o prírodnom prostredí, dejinách, stavebnictve, ekonomike a kultúrnych dominantách mesta. Tažisko publikácie je v reprezentatívnej fotodokumentácii o meste v r. 1993.

G. Březinová

SEDLISKÁ 1323-1993. Zostavovatelia E. Derecová, M. Jenčová. Košice 1993, 70 s. s obr. Účelová publikácia pre Obecný úrad v Sedliskách, vydaná pri príležitosti 670. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Podáva základné informácie o prírodných, historických, kultúrnych a spoločenských pomeroch obce Sedliská a časti Podčičva. V kapitole História obce zhrnula jej autorka (M. JENČOVÁ) všetky poznatky o vývine osídlenia od paleolitu po stredovek. Výsledky nových výskumov na úpätí kopca so stredovekým hradom Čičva na vrchole zaraďujú túto strategicky mimoriadne výhodnú polohu k významným archeologickým lokalitám mladej a neskorej doby bronzovej a strednej doby laténskej na východnom Slovensku.

E. Mirošayová

STUDIA HISTORICA NITRIENSIA I. Vydala katedra história a archeológie, Fakulta humanitných vied, Vysoká škola pedagogická v Nitre, Nitra 1993. V uvedenom zborníku sa prezentujú pracovníci katedry história a archeológie štúdiami zo všeobecných dejín 16., 19. až 20. stor., ako aj zo slovenských a českých dejín 18., 19. a 20. stor.: L. MARCI: Autonómia osobnosti a problémy moci v názoroch N. Machiavelliho. D. PRELOVSKÁ: Štrukturálne zmeny v ekonomických odvetviach na Slovensku a zloženie obyvateľstva v 18. storočí a v prvej polovici 19. storočia. I. ZUBÁCKA: K procesu formovania demokratickej základne slovenského národného hnutia v 40-tych rokoch 19. storočia. E. NIŽŇANSKÝ: Fašizmus a totalitarizmus (Odraz teórie totalitarizu v dielach historikov SRN o fašizme). L. RUMAN: "Ozbrojená demonštrácia sily" Piłsudského v máji 1926 v Polsku. V. SLNEKOVÁ: Československo na rokovaniach Parížskej mierovej konferencie. Práce členov katedry dopĺňa zaujímavý príspevok O. BARDONGA - rektora Vysokej školy pedagogickej v Karlsruhe (Nemecko) - Hambacher Fest und Wartburgfest - Freiheit und Einheit für die Deutschen o otázkach formovania nemeckej jednoty v 19. stor.

NIŽŇANSKÝ, E. A KOL.: KTO BOL KTO ZA I. ČSR. Bratislava 1993. 215 s., 106 obr. Autori L. MARCI, E. NIŽŇANSKÝ, V. SLNEKOVÁ a L. SUŠKO predstavujú 54 osobnosti I. ČSR. V knihe sú medailóny 25 Slovákov, 25 Čechov, 2 Nemcov (F. Karmasin, K. Henlein), 1 Maďara (J. Esterházy) a 1 Ukrajincu (A. G. Beskid). Portrétni sú zastúpené všetky podstatné politické strany - napr. agrárna (M. Hodža, J. Malypetr, F. Udržal), sociálnodemokratická (J. Dérer, F. Soukup), národnosocialistická (G. Klofáč), lidová (J. Šrámek), komunistická (K. Gottwald), HSĽS (A. Hlinka, J. Tiso), Slovenská národná strana (M. Rázus). V knihe sú aj portréty všetkých predsedov vlád I. republiky i obidvoch prezidentov. V úvode je náčrt dejín rokov 1900-1938 s prihliadnutím na Slovensko. Rozsiahlu obrazovú dokumentáciu tvorí 106 historických fotografií dejatelov I. republiky.

J. Hečková

SLOVENSKÁ ARCHEOLÓGIA XLII - číslo 1. Bratislava 1994 (v tlači). Obsah: HRUBEC, I. - KUJOVSKÝ, R.: Pohrebisko lužickej kultúry v Háji. MIROŠŠAYOVÁ, E.: Neskorohalštatské sídlisko v Čečejovciach. MIHOK, Ľ.: K počiatkom výroby železa. ČERKUN, J.: Hroby z doby stáhovania národov pri obci Bakta. VADAY, A.: Late Sarmatian graves and their connections within the Great Hungarian Basin. KOLNÍK, T.: Ikonografia, datovanie a kultúrno-historický význam enkolpiónu z Vellej Mače. ŠALKOVSKÝ, P.: Včasnostredoveké hradiško pri Detve. STAŠŠÍKOVÁ-ŠTUKOVSKÁ, D.: Absolútnej dekompozícia na pohrebiskách - prvé výsledky experimentov v teréne. Správy a recenzie.

I. Vlkolinská

BLAHOŽELÁME

Slovenská archeologická spoločnosť srdečne pozdravuje svoju predsedníčku PhDr. Darinu Bialekovú, CSc., pri príležitosti významného životného jubilea, ktorého sa dožila 6. júla 1994. Celá archeologická pospolitosť si ju ctí ako poprednú odborníčku v problematike včasnostredovekej archeológie a zvlášť oceňuje jej vzácné ľudské vlastnosti. Vážená pani predsedníčka, prijmite od nás srdečné blahoželanie s prianím pevného zdravia, životného elánu, tvorivej radosť z vedeckej práce a spokojnosti v osobnom živote.

J. Zábojník

OPUSTILI NAŠE RADY

Dňa 20. 2. 1994 vo veku 84 rokov zomrel v Bratislave gymnaziálny profesor, neskôr pracovník Stredoslovenského múzea (1952-1962) a Krajského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Banskej Bystrici (1962-1975) Gejza Balaša, známy archeologickým prieskumom a

výskumom stredného a dolného Pohronia a záchranou historických i umeleckých pamiatok a objektov stredoslovenského regiónu, autor viacerých odborných štúdií a monogramatických prác (Praveké osídlenie stredného Slovenska, Bratislava 1960; Zvolen v období lužickej kultúry, Banská Bystrica 1964; Praveké osídlenie Gemera, Banská Bystrica 1965).

Dňa 5. 3. 1994 vo veku nedožitých 68 rokov zomrel v Michalovciach PhDr. *Jaroslav Vizdal*, CSc., zakladateľ a dlhoročný riaditeľ Zemplínskeho múzea v Michalovciach, objaviteľ mnohých lokalít a realizátor viacerých významných archeologických výskumov na východnom Slovensku, ktorých výsledky zverejnili v štúdiách a monografiách (Zemplín v mladšej dobe kamennej, Košice 1973; Tiszapolgárské pohrebisko vo Veľkých Raškovciach, Košice 1977; Potiská kultúra na východnom Slovensku, Košice). Dr. J. Vizdal sa pričinil tiež o rozšírenie historických, národopisných a umeleckých fondov múzea.

Dňa 19. 3. 1994 vo veku 48 rokov zomrel v Bratislave v plnom rozkvete života a pracovného elánu PhDr. *Lev Zachar*, odborný pracovník Archeologického múzea SNM v Bratislave, špecialista na dobu laténsku, autor monografie o keltskom umení na Slovensku (Keltische Kunst in der Slowakei, Bratislava 1987) a terénnych výskumov v katastri Bratislavu a na Záhorí.

Dňa 13. 5. 1994 vo veku nedožitých 81 rokov po dlhšej chorobe zomrel v Nitre popredný bádateľ PhDr. *Mikuláš Dušek*, CSc., pôvodne gymnaziálny profesor, potom riaditeľ múzea v Komárne a od r. 1954 až do odchodu do dôchodku vedecký pracovník Archeologického ústavu SAV v Nitre. V r. 1972-1978 bol predsedom Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV. Dr. M. Dušek sa špecializoval na dobu bronzovú a halštatskú so zvláštnym zretelom na trácku problematiku. Bol autorom viacerých výskumov (Chotín, Dolný Peter, Patince a najmä hradisko Molpír v Smoleniciach), odborných štúdií a samostatných alebo kolektívnych monografií (Chropovský, B. - Dušek, M. - Polla, B.: Pohrebiská zo staršej doby bronzovej na Slovensku I., Bratislava 1960; Thrakisches Gräberfeld der Hallstattzeit in Chotín, Bratislava 1966; Bronzezeitliche Gräberfelder in Südwestslowakei, Bratislava 1969; Dušek, M. - Dušek, S.: Smolenice-Molpír. Befestigter Fürstensitz der Hallstattzeit I., Nitra 1984).

Dňa 5. 6. 1994 vo veku 77 rokov zomrel v Oravskom Podzámku *Pavol Čaplovic*, zaslúžilý regionálny pracovník. Po začiatkoch v Štátom archeologickom ústavu v Martine a prvých výskumoch v Nitre (amfiteáter) a v Hurbanove v r. 1954 prešiel do múzea v Oravskom Podzámku, kde sa ako jeho dlhoročný riaditeľ pričinil o rekonštrukciu hradu a novú archeologickú inštaláciu, zriadenie archeologických a etnografických depozitárov a dokumentácie. Popri muzeálnej a osvetovej práci venoval sa terénnemu výskumu Oravy (Istebné, Medzihradné, Kubín a ď.), a to hlavne lokalít z neskornej doby bronzovej, doby halštatskej, rímskej, slovanskej a zo stredoveku. Výsledky publikoval v rade odborných príspevkov a v monografiách Dolný Kubín II. Halštatské popolnicové pohrebisko (Martin 1977) a Orava v praveku, vo včasnej dobe dejnej a na začiatku stredoveku (Martin 1987).

Dňa 15. 6. 1994 vo veku 76 rokov zomrel v Nitre po dlhej ťažkej chorobe Doc. PhDr. *Anton Točík*, DrSc., popredný európsky bádateľ, budovateľ a v r. 1953-1970 riaditeľ Archeologického ústavu SAV v Nitre, riadny člen Nemeckého archeologického ústavu a Belgickej kráľovskej učenej spoločnosti, člen ďalších vedeckých domáciach aj zahraničných spoločností, viceprezident VII. medzinárodného kongresu prehistorických a protohistorických vied (UISPP) a člen stáleho výboru UISPP, neskôr jeho čestný člen, zakladateľ a dlhoročný redaktor časopisov Slovenská archeológia, Študijné zvesti, řady Archaeologica Slovaca Fontes, Archaeologica Slovaca Monographiae a ď., špecialista na dobu bronzovú a včasné stredovek, autor prvých veľkých systematických výskumov na Slovensku (napr. Nitriansky Hrádok, Veselé, Ivanovce, Holiare, Štírovo, Komjatice a ď.). V rozsiahlej publikáčnej produkcií zaujímal stanoviská k najdôležitejším problémom domácej aj európskej archeológie a sprístupňoval výsledky najvýznamnejších výskumov (Die Gräberfelder der karpatenländischen Hügelgräberkultur, Pragae 1964; Opevnená osada z doby bronzovej vo Veselom, Bratislava 1964; Slawisch-awarisches Gräberfeld in Holiare, Bratislava 1968; Slawisch-awarisches Gräberfeld in Štírovo, Bratislava 1968; Altmagyarische Gräberfeld in der Südwestslowakei, Bratislava 1968; Výčapy-Opatovce a ďalšie pohrebiská zo staršej doby bronzovej na juhozápadnom

Slovensku, Nitra 1979; Malé Kosihy. Osada zo staršej doby bronzovej, Nitra 1981; Nitriansky Hrádok-Zámeček. Bronzezeitliche befestigte Ansiedlung der Maďarovce-Kultur, Nitra 1981 a ďalšie). V Antonovi Točíkovi stráčame nevšednú a mnohostrannú osobnosť slovenskej aj európskej archeológie.

D. Bialeková

REDAKČNÁ VÝZVA

Redakcia Informátora SAS oznamuje všetkým záujemcom o uverejnenie príspevkov, že rukopisy môžu zasielať na uvedenú adresu. Uzávierka nasledujúceho čísla bude 31. októbra 1994. Vítané sú anonsy o prednáškach, výstavách, besedách, exkurziách, výskumoch a náleزوch, nových knihách, jubileánoch zaslúžilých členov spoločnosti a pod., teda o všetkom, čo súvisí s činnosťou Slovenskej archeologickej spoločnosti a so záujmami jej členov.